



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu

LOP.410.005.01.2022

Pan Frank Streignart
Prezes Zarządu
Umicore Poland Sp. z o.o.
48-300 Nysa, Radzikowice 1C

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/011 – Wspieranie inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Umicore Poland Sp. z o.o. z siedzibą w Radzikowicach ¹ , Radzikowice 1C, 48-300 Radzikowice (Nysa)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Frank Streignart, Prezes Zarządu, od 3 stycznia 2022 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Marc Grynberg, Prezes Zarządu, od 31 maja 2019 r. do 1 listopada 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykonywanie zobowiązań wynikających z umowy wsparcia 2. Efekty systemu wspierania inwestycji
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 1 kwietnia 2022 r., z wykorzystaniem dowodów dotyczących przedmiotu kontroli, wykraczających poza ten okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Agnieszka Broszczak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/38/2022 z 15 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Dalej: Spółka.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie przez Spółkę zobowiązań wynikających z umowy z dnia 13 marca 2019 r. o udzielenie pomocy publicznej w formie dotacji celowej, z tytułu poniesienia kosztów inwestycji polegającej na budowie zakładu produkującego katody do baterii do akumulatorów elektrycznych w Radzikowicach, gmina Nysa⁴ zawartej z Ministrem Przedsiębiorczości i Technologii⁵.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Spółka w pełni i terminowo wykonała zobowiązania umowne dotyczące poniesienia od początku realizacji inwestycji do końca 2021 r., nakładów inwestycyjnych w wysokości 1 053 891,9 tys. zł, tj. 130,5% wartości tych nakładów ustalonych w umowie. W trakcie trwania czynności kontrolnych NIK nie upłynął jeszcze termin wyznaczony umową na zakończenie realizacji inwestycji, tj. do dnia 31 grudnia 2023 r., w tym na poniesienie nakładów inwestycyjnych w wysokości 1 381 250 tys. zł i utworzenie 405 nowych miejsc pracy (z tego 125 dla osób z wyższym wykształceniem).

Do 1 kwietnia 2022 r. Spółka utworzyła i utrzymała 173 nowe miejsca pracy, w tym 95 dla osób z wyższym wykształceniem. Terminowo przekazywano do Ministerstwa sprawozdania finansowo-rzeczowe z realizacji ww. inwestycji za 2019-2021 oraz dane dotyczące podatków CIT, PIT, VAT, podatku od nieruchomości, w tym wartości sprzedaży na rynek krajowy, przy czym w jednym przypadku dane te zostały przekazane z naruszeniem terminów określonych w umowie. W Spółce prowadzona była ewidencja księgową i kadrową spełniająca warunki umowy.

W obszarze efektów systemu wspierania inwestycji Spółka osiągnęła już częściowo zakładane efekty w postaci budowy zakładu produkcyjnego oraz zawarła umowę współpracy z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Nysie mającą na celu wymianę wiedzy w zakresie czystej mobilności, co wynikało z założeń ujętych we wniosku o udzielenie pomocy publicznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

1. Wykonywanie zobowiązań wynikających z umowy wsparcia

1.1. Spółka 13 marca 2019 r. zawarła z Ministrem umowę nr II/10/P/15014/6230/19/DRI o udzielenie pomocy publicznej w formie dotacji celowej⁷, zgodnie z którą Minister ze środków budżetowych przeznaczonych na realizację *Programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2023*, udzielił Spółce w latach 2019-2023 wsparcia w formie

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: Inwestycja.

⁵ Dalej: Minister – kierownik ministerstw: 1/ Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii od 9 stycznia 2018 r. do 15 listopada 2019 r.; 2/ Ministerstwo Rozwoju od 15 listopada 2019 r. do 7 października 2020 r.; 3/ Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii od 7 października 2020 r. do 12 sierpnia 2021 r.; 4/ od 12 sierpnia 2021 r. Ministerstwo Rozwoju i Technologii. Dalej: Ministerstwo.

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Dalej: Umowa. Wniosek o udzielenie pomocy publicznej z 11 września 2018 r. został złożony 12 września 2018 r.

dotacji celowej z tytułu poniesienia kosztów inwestycji. Maksymalną wysokość wsparcia określono na 86 328,1 tys. zł⁸.

W umowie Spółka zobowiązała się do zakończenia realizacji inwestycji, tj. poniesienia określonych w umowie kosztów w wysokości co najmniej 1 381 250 tys. zł⁹ (bez podziału na konkretne kategorie wydatków) i utworzenia, co najmniej 405 nowych miejsc pracy (w tym 125 dla osób z wyższym wykształceniem), najpóźniej do 31 grudnia 2023 r. oraz do prowadzenia działalności gospodarczej, niezbędnej do realizacji inwestycji przez okres co najmniej pięciu lat licząc od dnia zakończenia inwestycji. Ponadto, Spółka zobowiązała się do utrzymania utworzonej liczby miejsc pracy przez okres co najmniej pięciu lat od dnia ich utworzenia¹⁰ oraz utrzymania inwestycji o wartości początkowej w wysokości co najmniej 1 381 250 tys. zł przez okres co najmniej pięciu lat od dnia zakończenia jej realizacji.

Na dzień 31 grudnia 2021 r. poniesione koszty inwestycji stanowiły kwotę 1 053 891,9 tys. zł, natomiast na dzień 1 kwietnia 2022 r. 1 143 812,7 tys. zł. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK inwestycja znajdowała się w trakcie realizacji w Radzikowicach i nadal ponoszone były na nią nakłady inwestycyjne.

Do 1 kwietnia 2022 r., w związku z realizacją umowy powstały w Spółce 173¹¹ nowe miejsca pracy, w tym 95 dla osób z wyższym wykształceniem. Liczba ta stanowiła wielkość netto¹², w przeliczeniu na pełne etaty, a osoby zatrudnione w związku z realizacją inwestycji legitymowały się wyższym wykształceniem¹³.

(akta kontroli str. 91-116, 675-686, 810-812, 816-819, 840, 852-1030, 1089, 1334-1352)

W umowie określono, że warunkiem wypłaty Spółce kwoty pomocy przypadającej na dany rok, było m.in. przedkładanie Ministrowi, w terminie do 30 września każdego roku, sprawozdania finansowo-rzeczowego obejmującego okres od dnia rozpoczęcia realizacji inwestycji do dnia 31 sierpnia danego roku. W sprawozdaniu należało ująć kwotę planowanych¹⁴ i poniesionych nakładów inwestycyjnych oraz liczbę utworzonych miejsc pracy. W przedłożonych sprawozdaniach Spółka wykazała wartość nakładów inwestycyjnych w wysokości odpowiednio: w 2019 r. – 122 975,4 tys. zł, za 2020 r. – 694 421,6 tys. zł oraz za 2021 r. – 1 197 672,9 tys. zł, w związku, z czym Minister przekazywał transze dotacji w ustalonych w umowie kwotach. Spółka otrzymała na wskazany w umowie rachunek bankowy pierwszą część dotacji w kwocie 22 000 tys. zł w dniu 2 grudnia 2019 r., drugą część w wysokości 6 494,8 tys. zł - 2 listopada 2020 r. oraz trzecią część w wysokości 23 000 tys. zł - 22 grudnia 2021 r.

⁸ Zgodnie z zapisami umowy wypłata pomocy miała nastąpić w następujących częściach, tj. w kwocie nie wyższej niż: a/ w 2019 r. - 22 000 tys. zł; b/ w 2020 r. - 6 494,8 tys. zł; c/ w 2021 r. - 23 000 tys. zł; d/ w 2022 r. - 21 833,3 tys. zł; e/ w 2023 r. - 13 000 tys. zł.

⁹ Z tego zgodnie z Załącznikiem nr 4 do umowy (harmonogram realizacji inwestycji): a/ w 2019 r. - 85 000 tys. zł; b/ w 2020 r. - 467 500 tys. zł (narastająco 552 500 tys. zł); c/ w 2021 r. - 255 000 tys. zł (narastająco 807 500 tys. zł); d/ w 2022 r. - 425 000 tys. zł (narastająco 1 232 500 tys. zł); e/ w 2023 r. - 148 750 tys. zł (narastająco 1 381 250 tys. zł).

¹⁰ Warunek utrzymania nowych miejsc pracy weryfikowany będzie w oparciu o średnioroczne zatrudnienie w poszczególnych latach spełniania tego warunku.

¹¹ Z uwzględnieniem wymiaru etatu.

¹² Zgodnie z zapisami umowy przy ocenie liczby miejsc pracy utworzonych przez beneficjenta w danym okresie brany jest pod uwagę przyrost netto liczby miejsc pracy w Spółce, oznaczający liczbę miejsc pracy utworzonych w danym okresie, pomniejszoną o liczbę miejsc pracy zlikwidowanych w tym okresie.

¹³ Zweryfikowano na podstawie analizy dokumentacji objętych szczegółowym badaniem 20 osób.

¹⁴ Od 1 września do końca roku kalendarzowego, w którym jest składane sprawozdanie.

Kwota pomocy wypłacona Spółce w danym roku nie przekroczyła kwoty pomocy przewidzianej na dany rok w umowie.

(akta kontroli str. 91-116, 239-241, 273-644)

Realizacja przez Spółkę pozostałych obowiązków sprawozdawczych i informacyjnych, określonych w treści umowy, została szczegółowo opisana w punkcie 1.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Oprócz ww. warunków umowa nie przewidywała innego rodzaju postanowień przewidujących dodatkowe zobowiązania w zakresie realizacji inwestycji.

(akta kontroli str. 91-116)

W okresie obowiązywania ww. umowy nie wprowadzono zmian w jej treści w postaci aneksu. W trakcie kontroli NIK zwrócono Spółce uwagę na treść § 4 pkt 2 ppkt 4 umowy dot. obowiązku utrzymania inwestycji w województwie dolnośląskim przez okres co najmniej pięciu lat od dnia zakończenia realizacji, podczas gdy inwestycja zgodnie z pozostałymi zapisami umowy była realizowana w Radzikowicach gm. Nysa (województwo opolskie). Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że (...) *Spółka podjęła działania mające na celu korektę paragrafu 4, pkt. 2, ppkt. 4 umowy nr II/10/P/15014/6230/19/DRI, tj. „utrzymania w województwie dolnośląskim, zgodnie z Rozporządzeniem (...) „ na „utrzymania w województwie opolskim (...) „, gdzie zlokalizowany jest zakład produkcyjny spółki i jest na etapie przygotowania wniosku o aneks.*

(akta kontroli str. 687, 1234, 1270)

1.2. Spółka prowadziła ewidencję księgową nakładów inwestycyjnych, w sposób określony w umowie. W ewidencji księgowej Spółki ujmowano nakłady związane z inwestycją, zgodnie z postanowieniami umowy. Wartość wydatków ujawniona w ewidencji środków trwałych Spółki była wyższa od kwoty/sumy nakładów inwestycyjnych wykazanych w sprawozdaniach rzeczowo-finansowych składanych do Ministerstwa. Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że (...) *Powyższe różnice wynikały z tego, że Spółka przygotowując sprawozdania finansowo-rzeczowe do Ministerstwa, w pierwszym kroku dokonywała szczegółowej weryfikacji wydatków pod kątem ich „kwalifikowalności” z punktu widzenia przepisów o pomocy publicznej. Środki trwałe wprowadzone do ewidencji księgowej związane są z Inwestycją. W przypadku, gdy Spółka ponosić będzie nakłady inwestycyjne nieobjęte Inwestycją, wówczas Spółka planuje prowadzić odrębną ewidencję zgodnie z konsekwentnie stosowanymi zasadami prowadzenia odrębnej ewidencji i metodami przypisywania kosztów i przychodów. Powyższe zgodne będzie z zasadami, które zostaną opisane w dokumentacji określającej zasady rachunkowości stosowane w Spółce (polityka rachunkowości).* Ponadto poinformował, że Ministerstwo nie formułowało i przekazywało do Spółki zaleceń, co do treści polityki rachunkowości.

Szczegółową analizą objęto dokumentację potwierdzającą dokonanie wydatków o łącznej wartości netto 119 805,4 tys. zł¹⁵, poniesionych na: zaprojektowanie i budowę zakładu przemysłowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą, wsparcie techniczne w zakresie instalacji oraz przy rozruchu w związku z rozbudową fabryki, a także sfinansowanie usług inżynierskich związanych z budową jednego z budynków w zakładzie produkcyjnym Umicore w Radzikowicach¹⁶ oraz zakup mieszalników i piecy tunelowych. Wydatki te miały faktyczny związek z realizowaną inwestycją, co znalazło potwierdzenie m.in. w protokołach odbioru, raportach

¹⁵ Wyboru faktur do badania dokonano ze sprawozdania finansowo-rzeczowego (pozycji tam ujętych) za okres do 31 sierpnia 2021 r. oraz z zestawienia nakładów inwestycyjnych poniesionych na inwestycję do 31 grudnia 2021 r. Badaniem objęto faktury z dwóch ostatnich lat okresu realizacji inwestycji (lata 2020-2021), w tym pięć o najwyższych wartościach oraz pozostałe dobrane według osądu kontrolera.

¹⁶ Budynek produkcyjny mieszczący urządzenia do obróbki surowca.

zaawansowania, jak również przeprowadzonych w toku kontroli oględzinach zakładu w Radzikowicach i urzędzeń oraz w treści zapisów systemu księgowego SAP, w którym ujęto wszystkie z ww. faktur. Zakup ww. urządzeń/usług nastąpił na warunkach rynkowych i zgodnie z niżej wymienionymi procedurami. W kontrolowanym okresie w Spółce obowiązywały procedury: Zarządzanie ryzykiem u dostawcy, Zarządzania zakupami, Zarządzania i oceny dostawców oraz Ogólne warunki zakupu Umicore Poland. Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że (...) *Wszystkie wydatki udokumentowane wskazanymi fakturami ponoszone były zgodnie z zasadami funkcjonującymi w Spółce – przy czym wybór oferentów mógł się różnić w zależności od przedmiotu transakcji.*

(akta kontroli str. 1079-1082, 1116-1232, 1271-1334, 1355-1358)

Spółka zgodnie z postanowieniami umowy zobowiązała się do przedłożenia w latach 2019-2023 w terminie do 30 września każdego roku, do akceptacji Ministra sprawozdania finansowo-rzeczowego¹⁷. Spółka przedłożyła sprawozdania za okres od początku realizacji inwestycji odpowiednio do 31 sierpnia 2019 r., 31 sierpnia 2020 r. i 31 sierpnia 2021 r., tj. w terminie wynikającym z ww. umowy oraz w wymaganym zakresie rzeczowym i merytorycznym. Dane wykazane w przekazanych do Ministerstwa sprawozdaniach finansowo-rzeczowych w zakresie zatrudnienia były zgodne z danymi ujętymi w systemie SAP HR. System pozwalał na jednoznaczne ustalenie, bieżące monitorowanie i weryfikację, w tym kontrolę liczby utworzonych nowych miejsc pracy.

(akta kontroli str. 93-94, 273-644, 651-686, 810-826)

Zgodnie z zapisami umowy Spółka zobowiązana jest do przedstawiania w latach 2020-2029 w terminie do 30 kwietnia każdego roku, danych odnoszących się do inwestycji i dotyczących łącznej wysokości podatków CIT, PIT, VAT oraz podatku od nieruchomości, jakie zostały przez nią zapłacone, jak i wartości sprzedaży na rynek krajowy w związku z realizacją inwestycji za rok poprzedni. Spółka złożyła wymagane dane za rok 2019 - w dniu 23 czerwca 2020 r., za rok 2020 - w dniu 30 kwietnia 2021 r. i za rok 2021 - w dniu 29 kwietnia 2022 r. Stwierdzoną nieprawidłowość w zakresie nieterminowego przekazania danych za 2019 r. opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W przekazanych informacjach wykazano wysokość zapłaconego podatku dochodowego od osób fizycznych za lata 2019-2021 łącznie w kwocie 2 143,6 tys. zł. Spółka dokonała zapłaty podatku od towarów i usług za miesiąc styczeń 2019 r. w wysokości 285,2 tys. zł, natomiast od lutego 2019 r. do końca 2021 r. nie była zobowiązana do zapłaty ww. podatku, gdyż w swojej dotychczasowej działalności stale wykazywała w deklaracjach VAT nadwyżkę podatku naliczonego nad należnym. W latach 2019-2021 Spółka zapłaciła podatek od nieruchomości w łącznej wysokości 3,9 tys. zł. W przypadku podatku dochodowego od osób prawnych Spółka zapłaciła za 2019 r. 126,5 tys. zł, natomiast za lata 2020-2021 w przedłożonych informacjach wykazała dane szacunkowe¹⁸, co wynikało z przedłużenia terminów na składanie deklaracji CIT na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów. Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że (...) *W związku z przesunięciem terminu na złożenie rocznej deklaracji CIT, Spółka przedstawiła w sprawozdaniach prognozę (która przygotowana była z należytą starannością – wskazanie tej prognozy było w ocenie Spółki optymalnym rozwiązaniem w zaistniałej sytuacji, realizującym w sposób najpełniejszy cel składanego sprawozdania. Jednocześnie Spółka wyjaśnia, że po złożeniu deklaracji CIT nie przekazywała informacji o faktycznych danych dotyczących zapłaconego podatku CIT, co wynikało z minimalnych różnic pomiędzy wskazaną prognozą,*

¹⁷ Zgodnie ze wzorem stanowiącym Załącznik Nr 3 do umowy.

¹⁸ Za 2020 r. – 874,3 tys. zł oraz za 2021 r. – 809,4 tys. zł.

a ostateczną kwotą podatku wykazaną w deklaracji za rok 2020. Na dzień udzielenia niniejszej odpowiedzi Spółka nie złożyła jeszcze deklaracji CIT za rok 2021. W przypadku wystąpienia istotnych różnic pomiędzy rzeczywistą kwotą podatku, a wskazanym szacunkiem Spółka planuje poinformować o tym Ministerstwo. Wartość sprzedaży na rynek krajowy w związku ze wspieraną inwestycją wyniosła w latach 2019-2021 łącznie 848,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 243-272, 1247-1249)

Wskazywane przez Ministra korekty lub uzupełnienia dotyczące przedłożonych przez Spółkę sprawozdań finansowo-rzeczowych w latach 2019-2021 zostały uwzględnione w ostatecznych wersjach tych dokumentów. Sprawozdania finansowo-rzeczowe za okresy od początku realizacji inwestycji do 31 sierpnia 2020 r. i 31 sierpnia 2021 r. zostały przekazane do Ministerstwa w języku polskim, natomiast pierwsza wersja sprawozdania od początku realizacji inwestycji do 31 sierpnia 2019 r. została przekazana w języku angielskim. Działanie takie było niezgodne z postanowieniami umowy, która określała zarówno druk sprawozdawczy, jak i jego język. Korektę ww. sprawozdania sporządzoną w języku polskim przekazano do Ministerstwa 28 października 2019 r. W powyższym zakresie pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że (...) *sprawozdanie finansowo-rzeczowe przekazane do Ministerstwa w dniu 26 września 2019 r. zostało przekazane w języku angielskim omyłkowo. W 2019 r. Spółka znajdowała się w początkowym etapie działalności, lokalnie zatrudniała nieliczną załogę, a Zarząd oraz osoby na kierowniczych stanowiskach nie posługiwały się językiem polskim. W związku z powyższym, dla potrzeb wewnętrznych Spółka wszystkie istotne dokumenty (w tym takie, które należało przedłożyć w języku polskim) przygotowywała również w języku angielskim. W wyniku omyłki podpisano i przesłano do Ministerstwa dokument w tym języku. Korekty tego sprawozdania (...) zostały już sporządzone zgodnie z wymaganiami umowy, w języku polskim.*

(akta kontroli str. 273-650, 832-850)

Zgodnie z umową Spółka zobowiązała się do utworzenia, w terminie do 31 grudnia 2023 r., 405 nowych miejsc pracy, w tym 125 dla osób z wykształceniem wyższym. Według stanu na dzień 1 kwietnia 2022 r. utworzono i utrzymano w Spółce 173 miejsc pracy, w tym 95 dla pracowników z wykształceniem wyższym, co stanowiło odpowiednio 42,7% i 76% wartości docelowej.

Zgodnie z postanowieniami umowy Spółka została zobowiązana do przedłożenia Ministrowi sprawozdania¹⁹ w zakresie łącznej wysokości poniesionych nakładów inwestycyjnych oraz łącznej liczby utworzonych i utrzymanych miejsc pracy, od dnia rozpoczęcia realizacji inwestycji do 31 grudnia 2023 r., nie później niż do 30 stycznia 2024 r.

Spółka została zobowiązana również do przedkładania Ministrowi w latach 2025-2029 corocznych sprawozdań²⁰ z wykonania obowiązków w zakresie utrzymania utworzonej ilości miejsc pracy przez okres co najmniej 5 lat od dnia ich utworzenia oraz utrzymania inwestycji o wartości początkowej 1 381 250 tys. zł.

(akta kontroli str. 91-116, 1334-1352)

¹⁹ Załącznik nr 3 do umowy.

²⁰ W terminie do dnia 31 marca każdego roku następującego po danym roku sprawozdawczym według wzoru stanowiącego Załącznik nr 5 do umowy (sprawozdanie finansowo-rzeczowe w zakresie utrzymania inwestycji).

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Spółka przekazała Ministrowi dane dotyczące łącznej wysokości kwot zapłaconych w 2019 r. z tytułu zobowiązań w podatku dochodowym od osób fizycznych, w podatku dochodowym od osób prawnych, w podatku od towarów i usług, w podatku od nieruchomości oraz wartości sprzedaży na rynek krajowy z opóźnieniem 54 dni w stosunku do terminu wynikającego z umowy. Stosownie do § 2 pkt 2 ww. umowy wskazane wyżej dane podlegały przekazaniu do 30 kwietnia 2020 r., podczas gdy obowiązek ten został zrealizowany przez Spółkę 23 czerwca 2020 r.

(akta kontroli str. 94, 266-272, 1247-1249)

Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że (...) *Spółka potwierdza, że sprawozdanie o wysokości zapłaconych podatków za rok 2019 zostało przekazane w dniu 23 czerwca 2020 r. Było to pierwsze sprawozdanie składane przez Spółkę, w okresie wybuchu pandemii Covid-19, w trakcie którego znaczna część obowiązków sprawozdawczych Spółki (w tym daty na sporządzenie sprawozdania finansowego, sporządzenie deklaracji CIT) została zawieszona lub przesunięta, a Spółka starała się przeciwdziałać nieoczekiwanym trudnościom wynikającym z zaistniałej sytuacji. Spółka nie złożyła ww. sprawozdania w terminie przewidzianym w umowie nieumyślnie – po uzyskaniu mailowego przypomnienia ze strony Ministerstwa Spółka niezwłocznie przygotowała stosowne sprawozdanie i przekazała je w najkrótszym możliwym terminie do Ministerstwa. Co więcej, z uwagi na przekazanie ww. sprawozdania w późniejszym terminie (zbliżonym do przesuniętego terminu na złożenie rocznej deklaracji CIT), Spółka mogła wykazać rzeczywistą kwotę podatku CIT wynikającą ze złożenia rocznej deklaracji CIT.*

(akta kontroli str. 1236-1240)

OCENA CZĄSTKOWA

Na dzień zakończenia czynności kontrolnych NIK nie upłynął termin zakończenia realizacji inwestycji i wykonania zobowiązań umownych w zakresie poniesienia nakładów inwestycyjnych, jak też utworzenia zadeklarowanej liczby miejsc pracy. Od początku realizacji inwestycji Spółka poniosła jednak wymagane umową nakłady inwestycyjne, których wysokość do końca 2021 r. wyniosła 1 053 891,9 tys. zł (130,5% wartości nakładów przewidzianych do poniesienia w ww. okresie). Do 1 kwietnia 2022 r. Spółka utworzyła też i utrzymała 173 nowe miejsca pracy, w tym 95 dla osób z wyższym wykształceniem. Spółka zgodnie z postanowieniami zawartej umowy realizowała obowiązki sprawozdawcze, oprócz jednego przypadku przekazania po terminie informacji w zakresie zapłaconych podatków i wartości sprzedaży na rynek krajowy za 2019 r. Nie miało to jednak istotnego wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

OBSZAR

2. Efekty systemu wspierania inwestycji

Opis stanu
faktycznego

2.1. Zgodnie z warunkami umowy wsparcie w formie dotacji celowej zostało przyznane w związku z realizacją inwestycji polegającej na budowie przez Spółkę zakładu produkującego katody do baterii do akumulatorów elektrycznych w Radzikowicach - Gmina Nysa. W umowie nie określono kategorii poszczególnych nakładów inwestycyjnych, natomiast jak opisano we wcześniejszej części wystąpienia pokontrolnego ujęto w jej treści wymogi dotyczące wysokości koniecznych do poniesienia nakładów oraz zatrudnienia do dnia 31 grudnia 2023 r.

określonej liczby pracowników (w tym z wykształceniem wyższym, dla których nie określono profilu zatrudnienia²¹).

Pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że (...) *Budowa zakładu została podzielona na etapy (...). W chwili obecnej użytkowanych jest 15 obiektów (...). Dodatkowo w chwili obecnej realizowane są prace budowlane w zakresie kolejnych obiektów. (...) W ocenie Spółki wszelkie działania o charakterze inwestycyjnym mają na celu realizację założonych celów, a w konsekwencji termin zakończenia inwestycji, określony jako 31 grudnia 2023 r., nie jest zagrożony.*

Na dzień zakończenia czynności kontrolnych NIK realizacja inwestycji nie została jeszcze zakończona, co potwierdzono w ramach przeprowadzonych oględzin zakładu. Ustalono, że budynki objęte oględzinami²² obejmowały wszystkie etapy produkcji, tj. od momentu przyjęcia surowca do magazynu do przekazania produktu do magazynu wyrobów gotowych. Ponadto w wyniku przeprowadzonych oględzin urządzeń, tj. mikserów i piecy tunelowych²³, ustalono że w przypadku mikserów, umiejscowiona była na nich tabliczka znamionowa. Natomiast w przypadku pieców tunelowych (tworzących linię technologiczną jako element procesu produkcji w zakładzie) brak było możliwości szczegółowszych oględzin linii i ustalenie obecności tabliczek znamionowych, gdyż piece²⁴ były rozgrzane, a linia znajdowała się w ruchu.

(akta kontroli str. 1083, 1088-1089, 1097-1100, 1334-1352)

Jak opisano w punkcie 1.1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego na dzień 1 kwietnia 2022 r. utworzono i utrzymano 173 miejsca pracy. W ramach przeprowadzonych oględzin, którymi objęto 22 stanowiska pracy²⁵, potwierdzono ich utworzenie i utrzymanie. Na podstawie ww. próby obejmującej również dokumentację pracowniczą²⁶ potwierdzono prawidłowość danych zadeklarowane w sprawozdaniach finansowo-rzeczowych przedkładanych do Ministerstwa.

(akta kontroli str. 827-831)

2.2. We wniosku o udzielenie pomocy publicznej z 11 września 2018 r. w formie dotacji celowej z tytułu realizacji Inwestycji Spółka ujęła w Załączniku nr 4 „Informacja o projekcie” opis celów i zakładanych efektów z nią związanych. I tak:

a/ w części dot. zakresu komponentu B+R podano, że będzie realizowany w ramach projektu na potrzeby globalne; Pełnomocnik Spółki poinformował w ww. zakresie, że (...) *Komponent B+R w ramach projektu na potrzeby globalne będzie związany z industrializacją produktów opracowywanych przez globalny zespół badawczo-rozwojowy Grupy Umicore. W ramach Spółki dział B+R będzie pracował nad wdrożeniem nowych produktów pod kątem masowej produkcji. Jednocześnie do zadań Spółki należało będzie optymalizowanie wydajności procesów produkcyjnych,*

²¹ Miejsce pracy dla osób z wyższym wykształceniem oznacza pełny etat, na który zatrudniona jest osoba z wyższym wykształceniem.

²² Realizacja obejmowała: budynek produkcyjny mieszczący urządzenia wykorzystywane w procesie produkcyjnym, budynek produkcyjny mieszczący urządzenia do obróbki termicznej, budynek produkcyjny mieszczący urządzenia do przesiewania i mieszania produktu, budynek produkcyjny mieszczący urządzenia do obróbki, budynek laboratoryjny, magazyn surowców wykorzystywanych w procesie produkcji, magazyn wyrobów gotowych, budynek biurowy, budynek administracyjno-socjalny, kontenerową portiernię wjazdową, wiatę składowania odpadów, zakładową oczyszczalnię ścieków, warsztat/magazyn części zamiennych służący utrzymaniu ruchu w całym zakładzie, magazyn dla potrzeb realizacji procesu produkcyjnego (wykorzystywany w zależności od potrzeb pomiędzy każdym z etapów procesu produkcji), miejsce produkcji tlenu technologicznego (fundament) oraz trzy budynki w trakcie budowy.

²³ Objęte badaniem w ramach weryfikacji faktur w punkcie 1.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

²⁴ Urządzenie do obróbki termicznej produktu.

²⁵ W tym stanowiska pracy: cztery w ramach Działu Zarządzania Jakością, cztery w ramach Działu Planowania, Magazynowania i Logistyki Wewnętrznej, trzy w ramach Działu Zakupów Operacyjnych, pięć w ramach Działu Zakupów Inwestycyjnych, trzy w ramach Działu BHP, dyrektora zakładu, kontrolera finansowego i menagera Działu Usług Zewnętrznych i Komunikacji Zewnętrznej.

²⁶ Umowy o pracę oraz dokumenty potwierdzające posiadane wykształcenie wyższe. Dwudziestu z 22 pracowników objętych badaniem posiadało wyższe wykształcenie.

wprowadzanie nowych produktów do produkcji seryjnej, zwiększenie skali produkcji oraz dostosowanie produktu finalnego do dedykowanych potrzeb finalnych odbiorców materiałów katodowych. Z doświadczeń wypracowanych przez Spółkę korzystać będzie cała Grupa Umicore. Na chwilę obecną podejmowane są działania w tym zakresie mające na celu uzyskanie kwalifikacji produktu/produktów do masowej produkcji. Obecne działania polegają na optymalizacji procesu produkcyjnego, oraz uzyskaniu jak najlepszych norm jakościowych;

b/ w zakresie innych ważnych czynników wpływających na ocenę projektu (np. kooperacja z firmami w Polsce, innowacyjność produktów i procesów, zwiększone prawdopodobieństwo przyciągnięcia kolejnych firm, proekologiczne oddziaływanie planowanej inwestycji), Spółka wskazała, że projekt będzie wymagał wysoko wykwalifikowanej i produktywnej siły roboczej, a także wystarczającej ilości energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, co wiąże się z potencjalną współpracą z firmami energetycznymi w tym zakresie (projekt przyczyni się do przejścia od energii elektrycznej intensywnie wykorzystującej CO₂ do bardziej odnawialnej energii elektrycznej); w ww. zakresie Spółka zawarła długoterminową umowę korporacyjną (PPA) na dostawę energii odnawialnej do zakładu Spółki, co ma przyczynić się do realizacji strategii grupy Umicore dotyczącej dojścia do neutralności węglowej do 2035 r. i zapewnić długoterminowe dostawy energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych dla Spółki; Pełnomocnik Spółki poinformował, że (...) Dodatkowo w tym celu Spółka planuje również inwestycję w instalacje fotowoltaiczne na terenie posiadanym przez Spółkę (...). Dodatkowo Spółka dba o rozwój lokalnej przedsiębiorczości, już w obecnym momencie współpracuje oraz współpracowała z grupą kilkuset polskich dostawców składając szereg zamówień mających na celu zarówno realizację inwestycji, jak również zapewnienie bieżącego funkcjonowania Spółki;

c/ w ramach form planowanej współpracy ze szkołami wyższymi Spółka wskazała na umowę współpracy oraz udział w konsorcjach międzynarodowych. W tym zakresie Spółka podpisała w dniu 23 października 2020 r. umowę z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Nysie dotyczącą współpracy mającej na celu wymianę wiedzy w zakresie czystej mobilności; Pełnomocnik Spółki poinformował też, że (...) Grupa Umicore bierze również udział w deklarowanym w formularzu informacji o projekcie międzynarodowym konsorcjum w ramach programu IPCEI (The Important Project of Common European Interest). W ramach IPCEI w zakresie baterii Umicore podejmie prace badawczo-rozwojowe i pierwsze wdrożenia przemysłowe w Belgii, Niemczech i Polsce – trzech krajach, w których Umicore posiada bazę innowacyjną i/lub przemysłową;

d/ w ramach form planowanej współpracy ze szkołami technicznymi i zawodowymi Spółka wskazała w załączniku do wniosku o udzielenie pomocy na stworzenie klasy patronackiej. W tym zakresie pełnomocnik Spółki wyjaśnił, że (...) Inwestycja Spółki znajduje się nadal w fazie realizacji – Spółka planuje podjąć kroki mające na celu nawiązanie współpracy ze szkołami technicznymi i zawodowymi poprzez podpisanie umowy o współpracy oraz stworzenie klasy patronackiej.

(akta kontroli str. 1083-1092)

W ww. dokumencie wskazano również planowane koszty zatrudnienia, w tym średnie miesięczne wynagrodzenie pracowników liniowych w wysokości [...]TP oraz kadry kierowniczej - [...]TP. W poszczególnych latach 2019-2021 wynagrodzenie to kształtowało się odpowiednio na następującym poziomie: a/ kadra kierownicza [...]TP; b/ pracownicy liniowii [...]TP.

^{TP} Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) w zw. z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r., poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie dotyczącym poziomu wynagrodzenia. Wyłączenia dokonano w interesie przedsiębiorcy.

Średnie wynagrodzenie brutto dla wszystkich pracowników wynosiło w Spółce odpowiednio [...]TP²⁷.

(akta kontroli str. 1039, 1235)

We wniosku o udzielenie pomocy publicznej wskazano na poniesienie nakładów inwestycyjnych w latach 2019-2023 łącznie w wysokości 1 381,25 mln zł (na rzeczowe aktywa trwałe, nie przewidywano nakładów na wartości niematerialne i prawne). Ponadto w informacji o projekcie wskazano planowaną powierzchnię budynków, tj. 15 ha. Pełnomocnik Spółki poinformował, że (...) *powierzchnia budynków realizowanych w ramach inwestycji, które już otrzymały pozwolenie na użytkowanie wynosi 47 467,61 m².²⁸ Jednocześnie Spółka prowadzi dalsze prace (w tym budowlane), w wyniku których łączna powierzchnia użytkowa budynków ulegnie zwiększeniu. Zmiana ww. wartości względem wartości wskazywanych w formularzu informacji o projekcie wynika m.in. z doprecyzowania rozwiązań technologicznych mających zastosowanie w fazie realizacji inwestycji (podawane dane stanowiły wstępne szacunki, nie mogły stanowić zobowiązania Spółki, niezbędna do realizacji inwestycji powierzchnia użytkowa budynków możliwa była do ustalenia na etapie bardziej zaawansowanych prac projektowych, które mogły być prowadzone już po podjęciu decyzji o realizacji inwestycji objętej pomocą publiczną).*

Zapisy ujęte we wniosku o udzielenie pomocy publicznej, a dotyczące liczby miejsc pracy do utworzenia były zbieżne z wymogami ujętymi w umowie.

(akta kontroli str. 3-71, 1053-1078, 1083-1090)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia dotychczasowe efekty działań Spółki, w tym budowę zakładu produkcyjnego i zatrudnienie pracowników. Spółka zawarła również umowę współpracy z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Nysie mającą na celu wymianę wiedzy w zakresie czystej mobilności, co wynikało z założeń ujętych we wniosku o udzielenie pomocy publicznej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z brakiem stwierdzenia istotnych nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie

^{TP} Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 902) w zw. z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r., poz. 1233) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie dotyczącym poziomu wynagrodzenia. Wyłączenia dokonano w interesie przedsiębiorcy.

²⁷ W ramach osób zatrudnionych w Spółce kadre zarządzającą (Management) według stanu na 1 kwietnia 2022 r. stanowiły 32 osoby (ze 173), a na 31 marca 2022 r. 29 osób (ze 149).

²⁸ Około 30% z założeń ujętych we wniosku.

z art. 61b ust. 2 ustawy NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 28 czerwiec 2022 r.

Kontroler
Agnieszka Broszczak
specjalista kontroli państwowej

/-/
.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor

Iwona Zyman

/-/
.....

podpis